

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštnine proste. frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 36.

V Ljubljani, dne 7. septembra 1906.

Leto IX.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: **Uredništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana.** — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: **Upravištvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana, Frančiškanske ulice štev. 8/1.**

Klerikalizem.

Tako je dekretiral vodja «Slovenske ljudske stranke» in menda član tretjega reda sv. Frančiška, dr. Šustersi: Klerikalizma ni!

«Klerikalizem je laž, katolicizem pa je resnica,» je dejal na «katoliškem shodu» v svojem govoru, kateremu je dal naslov: «Katolicizem in klerikalizem». In mož bi imel nedvomno prav v tem smislu, da je klerikalizem po svoji vsebini, po svojih ciljih, po svojem bistvu ogromna laž. Ali tako ni mislil edinozveličavni gromovnik, temveč doka zati je hotel, da klerikalizma sploh ni, zlasti da ga ni na Slovenskem, temveč da so on in njegovi pajdaši edino le preponižne in prepobožne katoliške duše, ki nimajo druge želje, druge volje, drugega namena, kakor moliti boga in častiti brezmadežno devico.

Marsikatera stvar je težko razumljiva in tako n. pr. ni lahko pojmiti, čemu se pravzaprav dr. Šustersi toliko razvema. Moliti, hoditi k mašam, litanijam, k izpovedi, nositi pri procesijah sveče — vsega tega mu nihče ne brani in vsi udeleženci katoliškega shoda menda ne bodo mogli povedati, da bi se na Slovenskem sploh kje oviralo verske obrede. Ako dr. Šustersi res ničesar drugega noče, tedaj se mora resno vprašati, čemu se je pri katoliški paradi tako silno esofiral.

Toda edinozveličavni predsednik «Slov. ljudske stranke» nam mora pač dovoliti, da držimo bolj s sv. Tomažom, ki se je hotel

prepričati. Gelo od najbolj vdanih vernikov se sme kvečjemu pričakovati, da morajo verjeti sv. pismu, ne more se pa zahtevati, da bi verjeli meni nič tebi nič tudi drju. Šustersi, ki ni niti prorok, niti apostel, ne papež in tudi še ne svetnik. Za to, kar hočejo gospodje katoličani, so nam merodajna dejstva, ne pa besede teologa v fraku; če dr. Šustersi pravi, da klerikalizma ni, je to trditev, ne pa dogma in tudi najgorečnejšemu katoličanu mora biti dovoljeno, da sam preiskuje resničnost ali neresničnost take trditve.

Torej — kaj je klerikalizem?

Dr. Šustersi odgovarja na to vprašanje z dovtipi. Ne z duhovitimi, ne z globokimi; odgovarja z dovtipi, katerim se pristaši nekako na komando smejejo. On govori o zmaju, ki žre, ki ljubi temo in katerega ni. Ali je taka retorika dostojna za katoliški shod, to naj odločijo «presvetle vladike»; nam ni skrbeti za nivo takih priredb. Pač pa se mora povedati, da je taka polemika smešna in če mislijo Šustersijanci, da bodo dolgo izhajali z njo, tedaj vendar preveč podcenjujejo slovensko ljudstvo.

Vodja klerikalne stranke ni hotel povedati, kaj je klerikalizem. Ali kdor se peča s tem predmetom, ima dolžnost, da definira o čemur govori. In dr. Šustersi je bil dolžan povedati, kaj je klerikalizem. Ako bi bil hotel izvršiti svojo nalogo, tedaj bi bil moral konstatirati, da je klerikalizem struja, ki hoče cerkvi in duhovništvu priboriti in zagotoviti merodajni upliv ne samo na cerkvenem, temveč na vsakem področju: V državi, v socialnem življenju, v šoli. Klerikalizem je tendenca, podložiti vse življenje cerkvi in njenim organom. A dr. Šustersi je tretji dan katoliškega shoda že pozabil, da je prvi dan sam

priznal to, češ, da hočejo biti udeleženci katoliškega shoda odvisni le od boga in od tistih, ki jih je bog postavil za svoje namestnike, torej od duhovščine. S temi svojimi besedami je priznal obstanek klerikalizma, in je priznal, da je sam klerikalec. Zopet ni naša naloga, preiskovati, ali so njegove besede odkritosrčne ali ne, ali priznava za svojo osebo dejansko odvisnost od božjih namestnikov, ali pa bi jih rajši naredil odvisne od sebe. Ljudstvu dekretira tako odvisnost in to zadostuje; to vtemeljuje tudi klerikalizem.

Priznati pa se mora, da presegajo take tendence načelo krščanstva in katoličanstva. Načela — to se pravi: V teoriji je med klerikalizmom in katolicizmom velikanska razlika. Priznamo pa radi, da pojema ta razlika v praksi; boljnjbolj gine katolicizem po zaslugi klerikalcev, na njegovo mesto pa stopa klerikalizem.

Katoličanstvo — v tem nam menda pritrjuje tudi teolog dr. Šustersi — je vera, tista vera, za katero trdijo rimski papeži, da obsega čisti nauk Kristov. Drugi ljudje — in takih ni malo — zanikujejo to; ne le «brezverci», temveč tudi pravoslavni, luterani, kalvinisti in mnogoteri sektarji trdijo z enako odločnostjo, da so le oni ohranili prvotne Kristusove nauke, pa nazirajo v katolicizmu ravno tako krivo vero, kakor je vidi katolicizem v pravoslavju, v protestantizmu i. t. d. Mnenje stoji proti mnenju, trditev proti trditvi in absolutno veljavno odločitev bi mogel izreči samo nedvomno neprizadet sodnik, stoječ nad vsemi. Takega pa ni na zemlji. Torej je katolicizem ena vera in med nestetih in odtod izvira njena pravica, da skrbi za verske potrebe svojih pristašev, pa tudi njena

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.

Dalje.

Ponosno se je torej dvignil novi mlin in mlinar sam je že hodil snubit. Ali uboga stara Lenka ni mogla niti stati, niti hoditi; samo z dvema bergljama je mučno šepala po župnijskem dvorišču. Ako je došla v cerkev ali v sirotišnico, je pomenilo to zanjo že toliko, kakor za župnika, ako je zlezal na hrib.

Ohranila pa si je tudi v tej nesreči jasno čelo in zadovoljnost; župnik ni pognal nezmožnega posla skozi vrata, ni je poslal v ubožnico, temveč je skrbel zanjo, kolikor je bilo mogoče. In noga je bila res dobra.

Roke lastne hčerke so skrbele za mater, ne da bi bile vedele, da je mati.

Župnik je namreč takoj naznanil svoji sestri nesrečo svoje gospodinje ter jo je prosil, naj pošlje čimprej Ančko, rojstno hčer Lenke in dete sestrine ljubezne do bližnjega.

In kmalu je prišla Ančka v spremstvu tiste, ki jo je imela za svojo mater, v Gospojno.

Kako dobro je bilo sedaj, da dete ni vedelo, da je Lenka njegova prava mati, kajti drugače ne bi bilo smelo ostati niti za nogo lastne matere v župnišču. Da, sama mati bi bila morala hipoma zapustiti duhovniški dom, ker ni bila več devica, kakor predpisujejo cerkvene postave.

Župnik pa tudi ni smel vedeti, da je Anka Lenkina hči, kajti, kar mu je bilo znano od svete izpovedi, to ni smelo ob-

stojati zanj. Preden je sestra zopet odpotovala, mu je naložila skrb za Anko, katero je imela rada kakor lastnega otroka:

„Glej,“ je dejala, „Lenka je postala že dvakrat nesrečna po tem mlinarju. Pazi, da ne naredi tudi Ančke nesrečne; res me je strah zanjo njenega lastnega očeta. Tako se bojim, da bi jo najrajša vzela zopet s seboj.“

Toda župnik je tolažil sestro, zagotavljajoč ji, da stori vse za Ankino srečo.

Tako se je poslovila dozdevna mati od svoje hčerke, namenjena, da se drugo leto zopet v veselju povrne.

Leto — kratka beseda! Kako hitro mine. In vendar ima 365 dni in edin dan, edin trenotek zadostuje, da uniči za večno vsako upanje na svidenje.

Gledali so ljudje v Gospojni, ko je prihodnjo nedeljo zasedlo tako mlado, lepo dekle prostor stare kuharice v cerkvi.

dolžnost, da se omeji na to nalogo in da ne sega čez njene meje.

Katoliška cerkev obsega en del človeštva — in ne največjega! Poleg nje so mnoge druge konfesije in pa ljudje, ki ne pripadajo nobeni cerkvi. A če imajo katoličani gotove skupne interese, vendar ne morejo trditi, da bi to bili skupni interesi vsega človeštva ali pa udov ene države, ene socialne organizacije. Pač pa imajo človeštvo in posamezne človeške skupine solidarne interese, ki so popolnoma neodvisni od vere in vežejo pristase najraznovrstnejših verskih izpovedanj in nazorov. Če stopa katerakoli cerkev v sfero takih interesov, prestopa svoj naravni delokrog in krši načelo svobode.

Ali evo: Na katoliškem shodu ni bilo slišati nobene besede tako pogostoma, kakor »svobodo«. In ravno Šuštersič jo je najbolj rabil. Ali bi priznal pobožni matador nekatičnanom in katoličnanom neklerikalnega mišljenja tudi toliko »svobode«, kolikor jo zahteva za katoliško cerkev?

Kar imenuje dr. Šuštersič »svobodo«, to je v resnici samo nemotena nadvlada cerkve in duhovništva, to je klerikalizem. Dr. Šuštersič zahteva svetovno državo za papeža, zahteva podreditev posvetnih vladarjev pod katoliško cerkev, zahteva katoliško vodstvo šol. To ne izvira iz načela katoliške vere. To tudi ni svoboda, temveč hegemonija. In strujo, ki stremi po taki hegemoniji, smemo imenovati klerikalizem, ker je njen nositelj katoliški kler, katoliško duhovništvo s papežem na čelu.

Dr. Šuštersič gotovo ni osamljen. Kar zahteva on, to zahteva uradna katoliška cerkev. Papeži razglasajo enciklike, ki dajejo vernikom ne verska navodila, temveč politične zapovedi; papeži predpisujejo katoličnanom, ali naj se udeležijo teh ali onih volitev, ali ne; dekretirajo jim, kako naj se politično organizirajo; dajejo jim povelja, kako naj ravnajo v socialnih bojih; ukazujejo jim, da naj te državne zakone priznajo, da naj se onim upro. In vedno zahtevajo, da naj bodo katoličani v vseh rečeh podložni škofom. Tudi dr. Šuštersič, ki je tako skrajno ponižen sin katoliške cerkve, mora, ako hoče ostati zvest papeževim poveljem, slušati škofa Jegliča ne le v verskih in cerkvenih rečeh, temveč tudi in politično.

To gotovo ne soglaša s krščanstvom in s katolicizmom v njegovem prvotnem pomenu, kajti Kristusovo kraljestvo »ni bilo od tega sveta« in učil je: »Dajte bogu kar je božjega, cesarju kar je cesarjevega.« In ker so razven cesarjevi na svetu še drugi faktorji, bi se logično lahko nadaljevalo: Narodu kar je narodovega, znanosti kar je njenega i. t. d.,

Mlinarju je padel veliki molitvenik iz rok, ko je slučajno pogledal na klop poleg zakristije.

Kaj se je res že tako postaral, ali se mu je ves čas samo sanjalo? Kaj ne sedi tam njegova Lenka? Seveda mora biti Lenka. Tiste zveste oči, svetloplave lase, celo nežno postavo je poznal tako dobro.

Toda, ko je s tresočimi prsti zopet vzdignil molitvenik, je vedel, da je postal od tistega časa že okoren mož, ki se mu kažejo že prvi sivi lasje nad čelom. Leta so pretekla, odkar je objemal tisto nežno telo. Čez molitvenik je neprenehoma škilil na pobožno dekle. To mora biti Lenkino dete, drugače ni mogoče. Torej njegovo dete! Njegovo dete tako gotovo, ali še bolj gotovo, kakor Gustel. Ali ta misel ga ni kar nič navdajala z veseljem. Kakor je takrat okrutno sunil mater z otrokom pod srcem od sebe, tako tudi sedaj ni čutil nobene ljubezni za tisto dete. Zaman je žrtvoval nekoč iz hvaležnosti materi božji pri Mariji Pomagaj svečo.

i. t. d. Dr. Šuštersič pa zahteva: »Dajte vse katoliški cerkvi in njenim organom. Dajte ji državo, dajte ji šole, izročite ji znanost — dajte ji vse.« In temu pravimo klerikalizem.

Dr. Šuštersič odgovarja: »Ne, klerikalizma ni. Samo katolicizem je.« Sicer tudi ni povedal, kaj je katolicizem — in to je vendar najmanj, kar bi se smelo zahtevati od njega pri taki priložnosti. Ali če hoče dr. Šuštersič in vsi tisti, pred katerimi je govoril, da smatramo vse stremenje po duhovniški nadvladi v državnem in socialnem življenju za katolicizem in ne za klerikalizem, tedaj se mu lahko ustreže. Lahko mu pa tudi zatrdimo, da se s tem ne stori nobena usluga katoliški cerkvi, kajti po njegovi volji se prenese s tem boj na področje, na katerem ga — vsaj pri nas — doslej še ni bilo. Po njegovi zahtevi se obrne tedaj boj proti katolicizmu sploh.

Vodja slovenskih klerikalcev je temu že preludiral. Na katoliškem shodu se je zaletel v socialno demokracijo, češ, da stoji v našem programu teza: »Vera je privatna stvar.« Iz tega je hotel izvajati, da bi bili morali držati socialni demokratje jezik za zobmi, ko je bil prirejen katoliški shod. Zofizma teološkega jurista je jezuitičen. Ako bi bila na dnevnem redu katoliškega shoda verska, dogmatična, ritualna vprašanja, bi nas to prav tako malo interesiralo, kakor sholastične razlage svetega pisma. Toda tam se je govorilo o političnih zahtevah, o državnih vprašanjih, o socialnih rečeh, o šoli, o politični organizaciji, o literaturi in o časopisju; in to vendar ni klerikalizem. Toda, če hoče Šuštersič a tout prix, da se smatra vse to za »katoliško«, tedaj tudi nam ne bode pomagalo nič drugega, kakor konstatirati, da zapušča katolicizem tisto polje, ki nam je privatna stvar in da si je treba vsled tega ogledati ne le klerikalizem, nego tudi — katolicizem.

Nazadnje katoliška cerkev še ni katoliška vera. Človeku je lahko vera najprivatnejša stvar, lahko je napram njej do skrajnosti objektivna in vendar lahko napove boj cerkvi. Človek je lahko katoliške vere tudi če ni član katoliške cerkve, kajti vera je čisto notranja stvar; vera je zadeva lastne vesti, lastnega mišljenja in čustvovanja in to je popolnoma neodvisno od vsake zunanje forme. Tisti hip, ko zapušča cerkev versko polje, ima vsakdo pravico, kritizirati njeno počenje, ne da bi se moral količikaj dotakniti vere. Vsakdo tedaj lahko zavzema napram njej svobodno stališče v vseh izvenverskih rečeh in ostane lahko, če hoče, obenem najvernejši katoličan.

To so posledice, do katerih vodijo Šuštersičevi nauki. Morda niso mislili na to.

Sedaj ima župnik celo trojno sredstvo proti njemu: Nož, Lenko in njenega otroka. Za mlinarja postane to lahko še lepa igra, ako izigra župnik svoje karte. Sedaj je torej treba tudi lastne karte dobro mešati, sicer je izgubljen. Že je zaigral proti župniku županstvo in svoje mesto v krajnem šolskem svetu in župnik ni porabil še nobenih svojih kart proti njemu. Toda tudi on ima dobre karte: Svojega sina jezuita, škofa, zlasti tudi kanonika Šusterja, pa kmetško društvo. Tako se je v duhu že bavil z mešanjem svojih kart, da je popolnoma prezrl izpreminjanje ter je pozabil, potrkati si na prsi, ko je župnik vzdignil hostijo.

Ali tudi gori na koru, kjer so imeli mladi hlapci svoje sedeže, je gledalo mnogo več oči na novo pomočnico v župnišču nego na župnika pri altarju. Drug je suval družega s komolcem in lahno šepetanje je šumelo od klopi do klopi: To bi bila ljubica! . . .

V župnišče pa se je naselil z Anko nov, vesel gost. Vzrasla v veliki kmetški hiši, ni

Morda menijo, da ima beseda katolicizem sana po sebi še veliko tako neomejeno moč, da se takoj ustraši vsaka kritika in razblina vsaka polemika. Ali na svetu je že nekoliko drugače — tudi na Slovenskem. Klerikalci zaupajo preveč v svojo moč, pa prenapenjajo lok, ne misleči, da lahko počli — da po naravnih zakonih celo mora počiti. V lastnem interesu pa bi storili prav, da bi nekoliko razmišljali s hladno glavo. Ako provocirajo boj proti katolicizmu, ki je neizogiben, ako ostanejo na sedanjem stališču, tedaj se pač ve, da začenja z nastopom proti cerkvi, ne ve se pa, kje konča. Dr. Krekova beseda, da je škodljivo delavce odvajati od cerkve, ostane tedaj le beseda; procesa, ki ga mora izsiliti tak fanatizem, ne ustavijo potem nobene jeremijade.

Nam je vera v resnici privatna stvar; naj pazijo, da je ne izpodkopljejo tisti, ki trdijo, da nimajo druge skrbi, kakor čuvati jo.

Politični odsevi.

Odsek za volilno reformo je sklican na dan 12. septembra. Ker je najtežavnejši del njegove naloge končan in glede vseh še nerešenih, čeravno mnogostevilnih določb ni misliti na resna nesoglasja, je lahko načrt v odseku že izgotovljen do 18. septembra, ko se snide zbornica. Da bi se odsek pečal s predlogom o pluralnem volilnem sistemu, je pač izključeno, druge točke pa so take, da za vse skupaj ni treba mnogo debate. Zbornica dobi torej lahko tiskano poročilo takoj prvi ali drugi dan. Seveda, ako gospodje hočejo. In menda bodo tako previdni.

Ruska avtokracija dobiva sedaj krvave dokaze, da se je britko motila, ko je mislila, da uredi z razpustom dume vse po starem. Tudi zmaga nad puntarskim vojaštvom v Sveaborgu, Kronštatu i. t. d. ni pomagala; revolucija ni izbirčna v svojih sredstvih in če ne pomaga eno, mora pomagati drugo. In najnavadnejše sredstvo na Ruskem je atentat. Politični napadi s samokresi, z noži, z bombami in petardami, s peklenjskimi stroji niso v deželi najbrezobzirnejšega absolutizma nič novega, pa je zato samo logična posledica razmer, da igrajo tudi sedaj velikansko ulogo. Ko je zborovala дума, je utihnil boj s takim orožjem. Ali kmalu, ko je bil mladi parlament razgnan, so prišli atentati na dnevni red. Mora se rabiti prav ta izraz, kajti v resnici ni pretekel dan, da se ne bi bilo poročalo o napadih na policiste, generale, uradnike itd. Javnost se je že nekoliko privadila na to in čitatelji časopisov niso več vprašali: »Kaj je,

poznala bigotnega, mračnega značaja, ki je večinoma doma po farovžih.

Imela je mnogo dela, ali to ji je bilo menda pravo veselje, kajti cel dan je znala prepevati in smejala se je tako pristrčno, da so se kazali njeni mali, bliščeči, beli zobčki, lica pa so se barvala z nežno rdečico.

Nedolžna veselost je pa delovala tako, da je tudi kuharica pozabila na lastno nesrečo, kadar je sedela na blazinah svojega stola in s svetlimi očmi občudovala svojo hčerko, pa ji napovedovala delo. Ako bi bila Anka vedela, da je uboga, brezpomočna žena njena prava mati, ne bi bila mogla kazati večje ljubezni in potrpljenja, nego ga je kazala nekdanji dekli v hiši svojih staršev.

A tudi župnik je bil lahko zadovoljen z Ančko. Iz sestrine hiše je prišla izkušena in izurjena v gospodarstvu; pod Lenkinim vodstvom se je kmalu tako izobrazila, da je postala dobra kuharica, njen veseli, prijazni značaj pa mu je bil zelo ugoden. Saj je bil trdno prepričan, da morajo imeti ve-

morda zopet kak atentat? — temveč: «Koliko napadov pa je danes?» Toda celo tako preparirane živce so morale vesti zadnjih dni grozno pretresti; poleg vseh navadnih napadov je zaznamoval telegraf celo vrsto izvenrednih, velevažnih glede oseb, proti katerim so bili naperjeni in glede okolščin, v katerih so se izvršili. Prva krvava senzacija je bila v soboto. Ko je bil v hiši ministrskega predsednika Stolypina ravno sprejem, je padla v portirjevi loži bomba na tla in posledice so bile grozne. Poročila so naznanjala, da je bilo mnogo mrtvih in ranjenih, med zadnjimi Stolypinova otroka, ministrskemu predsedniku pa se ni zgodilo nič. Polagoma so prihajale potem natančnejše vesti. Štiri osebe v častniških uniformah, dve v žandarskih, so prišle z vozom pred Stolypinovo hišo in so hotele v dvorano za sprejem. Ker je že potekla ura za vizite, jih sluge niso hotele pustiti gor. Prišli so v portirjevo sobo in ker so hoteli po sili v dvorano, je nastal pretep. Tedaj je padla enemu obiskovalcev iz čelade bomba na tla ter je eksplodirala. In šele pozneje se je izvedelo za žrtve: Predsoba, kjer je bomba počila, portirjeva soba, vhod pod stopnicami in balkon je bil popolnoma razdejan, ravnotako voz, s katerim so se napadalci pripeljali. Stolypinu se slučajno ni nič zgodilo, pač pa sta bila ranjena njegova hči in sin; oba sta bila prepeljana v bolnišnico. Hči ostane hroma za celo življenje. Vseh ubitih oseb je bilo 30, ravno toliko ranjenih. Med ubitimi so minister Hvostov, generalmajor Samjatin, ceremonijski predstojnik Voronjin, knez Nakasidze, orožniški stotnik Fedorov, policijski uradnik Kazantjev, dva ministerialna uradnika, sluge i. t. d. Trije atentatorji so bili pri eksploziji ubiti, eden pa težko ranjen.

Temu grozopolnemu poročilu je sledilo kmalu drugo: V Peterhofu je ubilo neznano dekle generala Minna, zapovednika semjovskega polka s samokresom. Dekle se je dlje časa izprehajalo na kolodvoru v Peterhofu z nekim mladim človekom, navidezno dijakom. Ko je prišel general Minn k svoji družini, ki je čakala nanj, je pristopila ter štirikrat zaporedoma nanj ustrelila. General se je mrtev zgrudil. Njegova žena je pograbila dekle za roko, ki se je mirno dalo prijati; osem orožnikov jo je odpeljalo v zapor. Kakor Stolypina, ki je kajpada odgovoren za celo grozovlado zadnjega časa, ki pa se neprenehoma skriva za liberalno krinko, so sovražili revolucionarji generala Minna iz dna duše. On je bil zapovednik Semjonovskega polka, ki je lani dne 22. januarja streljal prvi na mirno, neoboroženo množico in ubil na stotine moških, žensk in otrok. Ge-

seli ljudje tudi čisto vest in da se je bati samo plašljivih, mračnih ljudi, ki pobešajo glavo.

Včasih, kadar se je pripravljaj župnik v svoji sobi za pridigo ter je hotel pisati o peklu, je zadonelo veselo petje do njega in kmalu je bila gotova pridiga o nebesih.

Vsled tega ji tudi ni bilo težko izprosi od župnika dovoljenje, da sme nositi namesto obleke, ki jo je bila prinesla seboj, lepo planinsko nošo. In res se ji je podal štajerski klobuček še bolje, nego ruta, moderc pa je tako lepo objemal njene prsi, kakor da bi bilo ustvarjeno drugo za drugo. Zato so jo imeli tudi vsi ljudje v župniji radi; kadar je šla s težko košaro, polno jedil, čez gore, kadar jo je poslal župnik v oddaljeno kočjo h kaki siromašni družini, so je pozdravljali najtrdnješi kmetje, še preden je mogla odpreti usta.

Seveda ji je marsikak vesel fant zastavil pot in bi jo rad imel za ljubico, ali pa bi bil vsaj rad dobil poljub, toda vsakikrat

neral Minn je zatrl lansko ustajo v Moskvi z brezprimerno krvoločnostjo. V Golutvinu je dal v družbi s podpolkovnikom Riemannom 68 stavkujočih železniških uradnikov postreljati brez vsake sodnijske procedure. Lastnooročno je ustrelil postajnega načelnika in dva telegrafista. Pred dvema mesecema je s svojim «polkom» premagal upornike Preobraženskega polka in na njegov predlog so bili častniki za kazni premeščeni v Medved.

In zopet: V pondeljek ob 2. uri popoldan je bil v Varšavi začasni generalni gubernator general Vonjarljarski na cesti ubit, ko se je peljal skozi mesto. Na oglu Aleksandrovega trga in Viejskaje ulice je morala kočija zaradi kupov kamenja, ki so ležali tam, počasi voziti. Neznani, mlad mož, ki je tam čakal, je ustrelil štirikrat iz samokresa in je generala težko ranil. Kočijaž ga je odpeljal v bližnjo bolnišnico, kjer je kmalu umrl. Napadalec je pobegnil. Vonjarljarski je bil baje že davno na seznamu zarotnikov. Lani je bil zapovednik čet, ki so imele v Varšavi zatreti ustajo in se je odlikoval s posebno okrutnostjo. Organiziral je tudi znane «črne čete» po Poljskem in preganjal je nasprotnike avtokracije z vsemi sredstvi. Sovražil je Poljake sploh in bil je v Varšavi takorekoč socialno bojkotiran.

Nadalje se naznanja, da je neko dekle zopet poskusilo atentat na generala Kaulbarsa, ki pa se ni posrečil. Peterburški časopisi so poročali o nekem atentatu v Peterhofu proti generalu baronu Staeldde Holsteinu, ki je zelo podoben Trepovu. Uradne vesti trdijo, da je to poročilo izmišljeno. Morda je kakšna pomota. Sicer pa demertijem oficijoznih agentur že nihče več ne verjame.

To pa so samo najglavnejši napadi. Drugih po deželi je vse polno. Vsak hip najdejo kje skladišče orožja, tovarno za bombe, razstreljiva i. t. d. In vendar ne najdejo vsega! Vlada je hotela skrajšati rok za volitve, ki naj bi bile oktobra, tako da bi se duma sešla že novembra. A sedaj car razmišlja. Ne ve, ali bi razpisal volitve prej — kar bi bilo edino pametno — ali pa bi proglasil vojaško diktaturo, kar bi bila največja neumnost. Ministrski svet bode to baje prihodnje dni pod carjevim predsedstvom odločil.

O delu državnega zbora, ki se snide dne 18. septembra, se poroča, da mu bo najprvo predložen proračunski provizorij, ker čas ne dopušča, da bi se rešilo redni proračun. Glavna naloga parlamenta pa je rešitev volilne reforme in potem ostalih načrtov, ki jih je predložiti gosposki zbornici. V ta namen bode zbornica nepretrgoma delala do konca novembra. Tedaj se snidejo delegacije, ki zborujejo takrat v Budimpešti. Proti koncu leta

je znala tako vsiljivost krepko, a vendar veselo odvrniti, tako da je ni mogel sovražiti nobeden zavrnjenih fantov. Splošno spoštovanje do župnikove nečakinje je torej venomer naraščalo. Niti stare žene ji niso očitale ničesar.

Pravo nasprotje Ančike pa je bil mlinarjev sin, prečastni gospod Avguštin Gros. Koncem julija je bil v Rimu posvečen za duhovnika in je dobil klobuk rimskega doktorja in teden pozneje je prišel v svojo domačo župnijo, da zapoje tam novo mašo.

Z očetom je hodil sedaj po celi župniji, deleč povsod svoj blagoslov in vabeč na svojo slavnost ljudi. Pa je imela postati prekrasna slavnost, kakršne se ne spominjajo niti najstarejši ljudje v župniji. Kdor je premogel le deset forintov premoženja, si je štel v posebno čast, da bode smel sedeti s prečastnim gospodom pri novomašnem gostovanju, kdor pa ni imel toliko, je dal že sedaj zadnji forint za novomašno žrtev. Te bogate žrtve za novo mašo je pa

bodo deželni zbori sklicani na zasedanje, ki pa bode trajalo samo nekoliko dni. Meseca januarja se sestane zopet državni zbor in menda ima vlada namen, razpustiti, odnosno zaključiti ga šele koncem januarja. Torej bi obveljal nazor, da je šesti šestletno volilno periodo ne od dneva začetih ali končanih volitev, temveč od sestanka parlamenta. Pri-poveduje se tudi, da se je vlada že odločila za termin bodočih volitev. Po tem naj bi bile volitve v vseh volilnih okrajih na en dan, in sicer dne 25. marca, ki je praznik. Novi državni zbor bi se potemtakem sesel začetkom aprila.

O odseku za volilno reformo govorimo že spredaj. Pokazal bode takoj v začetku, kakšne težave čakajo še na volilno reformo. Zatrjuje se, da so že pripravljeni razni predlogi, ki zahtevajo uvedbo pluralnega sistema. Predlagatelji sami nimajo upanja, da bi dobili v odseku večino za take nespametne načrte in iz tega je razvidno, da jim je pravi namen samo delati zapreke volilni preosnovi. Izumitelji teh načrtov se nahajajo večinoma v nemških vrstah, in sicer med nemškimi fevdalci in nemškimi radikali. Naj je ta zveza sama po sebi še tako nenaravna, vendar pokazuje, da bi si nakopali Slovani smrtni greh na glavo, ako bi se pridružili sovražnikom volilne reforme ter jo hoteli strmoglaviti. Iz strastnega odpora radikalnih Nemcev se najbolj razvidi, da pomeni volilna preosnova za Slovence z narodnega stališča velik napredek. Kdor bi jo kot Slovan skušal preprečiti, izgubi za vse čase pravico do trditve, da zastopa narodne interese. Dobro razumemo, da čutijo Slovenci bolečine, kadar se spominjo, da jim volilna reforma ne izpolnjuje vseh želja, tudi raznih opravičenih želja ne. Ali pomisliti se mora, da ne more reči nobena narodnost: Popolnoma smo zadovoljni z načrtom. In sedaj, ko se je tako vsestransko osvetljevalo pomanjkljivosti reforme, je že skrajni čas, da se pove enkrat tudi, kaj ima dobrega v sebi. Ako bi se mi postavljali na zgolj strankarsko stališče, bi imeli pravzaprav največ povoda za nezadovoljnost. A če premorejo socialni demokratje, ki so izvršili največ dela za volilno pravico, toliko samozatajevanja, da sprejmejo, kar je v danih razmerah mogoče doseči, se zahteva tudi od drugih strank lahko toliko samozatajevanja. Pričakujemo torej, da Slovenci ne bodo uganjali burk v odseku za volilno reformo.

Nova hrvatska vlada je bila pozdravljena ne le v Zagrebu in po Hrvatskem, temveč tudi med sorodnimi narodi z garavnost eklatantnim navdušenjem. Po slavnostih in po pisanju časopisov je bilo misliti, da zazori na Hrvatskem kar čez noč era najidealnejše svobode. Naši čitatelji se bodo spominjali, da smo bili že takrat skeptični, ko so prišla prva

moral prečastni gospod težko zaslužiti. Obleden v predolg talar, je hodil do zadnjih koč po planinah, pogostoma se spotikajoč, če je stopil na sprednji konec dolge obleke. Povrh te pa je imel še dolg črn ovratnik, ki ga je tudi kaj močno grel. Ali ljudje naj vidijo, da je že sedaj več nego župnik, ki ne sme nositi takega ovratnika. Čez pleča mu je visel ozek črn plašč do tal, pripet pa je bil okolu vratu s svilnatim trakom, zvezanim v pentljo. Na glavi mu je tičal črn pusten klobuk z nenavadno širokim, na treh krajih z vrvicami povzdignjenim robom.

Bilo je še zgodaj dopoldan; oče in sin pa sta bila že visoko na planinah. Vse okrog je dihalo luč in življenje. Celo gore so se lepše bliščale kakor sicer, prav kakor da so tudi hotele obleči praznično obleko, da bi dostojno pozdravile iz Rima povrnivšega se, tukaj rojenega sina planin. „Poglej nas,“ so mu klicale, „ali nismo še bolj veličastne nego Petrova cerkev v Rimu? Vsemogočni Bog sam nas je sezidal.“

poročila o zmagi opozicije. Bilo bi nesmiselno tajiti, da je bil preobrat velikanskega pomena za Hrvate. S padcem madjaronske stranke se je res hipoma izpremenilo več, nego prej v tridesetih letih. Toda zmaga je nosila že v sebi kal novih grehov, ki niso mogli izostati in ki se že jasneje in jasneje pokazujejo. Hrvatje niso zmagali pri zadnjih volitvah z lastno močjo; reška resolucija je dala madjarski koaliciji povod, pokazati Hrvatom nekoliko prijaznejše lice. Madjarska vlada je izdala nalog, da morajo biti volitve na Hrvatskem svobodne, uradniki so razumeli migljaj in to je odločilo situacijo. Ali samo naivnejši so mogli pričakovati, da nastopijo Madjari tako iz zgolj idealizma. Komaj je bila v hrvatskem saboru opozicijska večina, že so morali Hrvatje plačevati ceno. Sprijazniti so se morali s starim banom, ki je še pred volitvijo izjavljal, da stoji in pade z «narodno», recte madjaronsko stranko. Ustavne reforme, ki so predpogoj za saniranje političnega življenja, se odklada; sklicanje sabora je odloženo; veliki župani in podžupani so ostali iz časov Khuenovskega režima; v vprašanju državnih železnic na Hrvatskem gre madjarska vlada svojo pot. In kaj pomenijo ostanki stare dobe, se vidi vsaki dan. Če so meščansko-opozicijske stranke pridobile nekaj več zraka za dihanje, pa čuti delavstvo še vedno staro samovoljo policijske pesti in napram socialnim demokratom slavi nezakonitost še vedno brezumne orgije. Po Slavoniji prepovedujejo oblasti delavske shode z enostavno, ravno tako bedasto kakor imperinentno motivacijo, da se je o dotičnih predmetih že govorilo, ali pa da se s shodom odvaja ljudstvo od dela. V Brodu na Savi izjavlja mestno županstvo z neverjetno aroganco, da je stavka končana, ker delavci niso sprejeli pogojev delodajalcev, ter žuga delavcem z odgonom, ako ne sprejmejo nemudoma delo. To vse se godi pod novo «narodno» vlado!

A situacija ima še drugo napako. Večine v saboru nima nobena posamezna stranka, temveč koalicija tistih strank, ki priznavajo znano reško resolucijo. Ta resolucija pa je edino, kar jih veže; sicer so med njimi tako velikanska nasprotja, da morajo prej ali slej izbruhniti z elementarno silo. Poleg naprednjakov, ki so v manjšini, sede v koaliciji po raznih strankah najzagriženejši klerikalci, ki v versko nazadnjaških vprašanjih prav nič ne zaostajajo za Starčevićanci in za pristaši «Hrvatstva». Najmočnejša stranka koalicije, «hrvatska stranka prava», je v svojem bistvu nedvomno klerikalna in če tudi je v hrvatskih razmerah popolnoma izključeno, da bi dosegel klerikalizem tak upliv, kakor ga ima po Slovenskem, je vendar nemogoče, da bi odločni naprednjaki trajno sodelovali s takimi strankami. Zmaga opozicije je pač postavila Hrvate

Oba sta malo počivala, pa sta štela novomašna darila, ki sta jih danes že dobila. Črna moža sta bila edini temni pegi na poletni svetlobi. Celo njuni sencii sta bili videti bolj črni, nego senca bližnje orjaške smreke.

Zadovoljno je gledal oče v dolino, kjer je že zorelo rumeno žito in računal je, za kakšno ceno ga iztisne kmetom. Preden je dogotovljena župnikova železnica, narekuje cene še sam. S prijetnim občutkom je gledal na hribe. Tam je bilo še na tisoče dreves, ki morajo priti v njegovo žago, in na tisoče forintov mora zaslužiti pri tem delu. Premagan od tisočakov, ki cveto zanj, je dejal svojemu sinu: „Svet je vendar prekrasen; poglej le tja dol —“

Duhovni gospod sin pa se je oziral z žalostnimi pogledi; potem pa, ko je snel doktorski klobuk, ki mu je prečil ta pogled, je dvignil oči k nebu in je dejal svečano: „Oj, oče, ako gledam v nebese, se mi gabi ta grdi svet.“

na novo pot; toda pot imajo še eno pred seboj, ker stoje šele na njenem začetku. In prevažna naloga čaka v teh razmerah naše ondotne sodruge.

Znani češki «narodno-socialni» poslanec Klofač, ki hoče po vsaki ceni postati slaven in začenja razne donkijhotijade zdaj na Balkanu, zdaj na Ruskem, si je zadnji čas vcepil v glavo «politično zblizanje Čehov in Madjarov». Zanimivo je opazovati, kako se pri radikalnih narodnjakih menjajo nazori kar čez noč. Včeraj je bil vsak «pravi» Čeh še nepomirljiv sovražnik Madjarov, danes sklepajo že «večno prijateljstvo» z njimi. Take komedije so bile mogoče pri ljudeh, ki absolutno ne poznajo razmer in ki tudi nimajo volje in zmožnosti, da bi jih resno proučili. Reška resolucija je naenkrat vsem zmešala glave in prav nič ne pomislijo, da je bila ta resolucija sad čisto posebnih razmer ter da so jo samo te izvenredne razmere opravičile. Kar je bilo za Hrvate v posebnih okoliščinah politično modro, to še ni pametno za Čehe. Tudi Hrvate velja ta politika mnogo samozatajevati, ki pa je razumljivo, ker jim prinaša vendar momentano neke realne koristi. Če morajo trpeti na svojem teritoriju madjarske zastave, če morajo molče gledati, kako nadaljujejo madjariziranje in preganjanje nemadjarskih narodnosti — tudi Hrvatov onkraj Drave! — je to gotovo britko; ali s temi žrtvami so kupili strmoglavljenje khuenovskega režima. Vse to ne velja za Čehe. Njih kooperacija z Madjari bi pač sankcionirala zatiranje slovenskih narodov na Ogrskem in bi Čehom zamašila usta, koristila jim pa ne bi nič. Slovaki, ki res grozno trpe pod madjarskim terorizmom, se tudi upirajo z vsó močjo takemu zblizanju. Ali Klofač je morala šele blamaža poučiti o nespametnosti njegovega početja. V Budimpešti se je hotel moč pogovarjati z različnimi političarji, tudi z ministri; pa ga niso sprejeli. Ako pomeni to konec sprijateljvalne komedije, tedaj je vsaj Klofačeva blamaža nekaj vredna.

Na Kubi vihra že dlje časa krvava ustaja, katere vlada doslej še ni mogla zadušiti. Privatna poročila trde, da se punt vse bolj razširja in čeravno oficijozne vesti to zanikujejo, je vendar povsem verjetno, da so privatna poročila vtemeljena. Ko je dosegel otok Kuba izza zadnje špansko-amerikanske vojne svojo neodvisnost, so se izpremenile gospodarske in politične razmere le za majhen del naroda, za večino pa je ostalo vse pri starem, le da je dobilo zatiranje in izkoriščanje namesto španskega kubanski pečat. Ustaja, ki je imela špansko-amerikansko vojno za posledico, je nastala iz gospodarskih razlogov. Zedinjene države so takrat posegle vmes in vojna je

S spoštljivim obrazom je pogledal oče na sina. Da, ta je že sedaj svetnik, še preden je imel novo mašo. Seveda tak ni bil v njegovem načrtu. Župnik s stotisoč forinti bi mu bil ljubši za sina, nego tak svetnik, ki zaničuje ves svet z žitom in z gozdnim drevjem vred. Sicer pa tudi svetnika v družini ni zaničevati; z njim se tem bolje opere dvojno umorstvo. Vedno je imel strah pred sinovim pogledom, ako bi ga vprašal: „Oče, kje je mati?“ Ali ta skrb je bila nepotrebna. Takoj je izpoznal, da mu je sin svetnik, kajti rekel je le: „Sedaj sem duhovnik tistega, ki je dejal: ‚Kdor ljubi očeta in mater bolj kakor mene, ni mene vreden.‘ Bog mi je dal mater, Bog jo je vzel k sebi, posvečeno bodi njegovo ime. Zato mi je določil Bog v svojem usmiljenju novo, mnogo lepšo mater.“

Dalje prih.

končala dokaj neslavno za Španijo. Ali severoamerikanska nesebičnost je zelo dvomljiva. Kubanci so dosegli politično neodvisnost, Zedinjene države pa so le vedno mislile na to, da dobe lepi otok še v svojo last. Zato so podpirale politične uredbe, ki so morale prejalislej privedi do nasilnih nasprotij. Vsa moč na Kubi je v rokah veleposestnikov in ogromna večina naroda živi v pravem tlačanstvu. Največ trpe zamorci in mešanci in med njimi je tudi nastala sedanja ustaja. Združene države podpirajo vlado, verjetno pa je, da jo hočejo s tem še bolj spraviti v odvisnost in tako pripraviti tla za anektiranje Kube.

Tudi kitajski cesar hoče dati svojemu narodu ustavo. Kar čudno je, kako hite absolutistični vladarji na konstitucionalno pot, odkar je na Ruskem izbruhnila revolucija. Sicer — kitajski cesar hodi počasi. Doslej šele obljubljuje ustavo, češ, da jo upelje, kadar dozori ljudstvo zanj. A prav tako obljubo, ki je sila platoničnega značaja, bi bil lahko storil že pred desetimi leti. Morda bi se bil tedaj narod potrudil, da doseže čimprej «zrelost». Ali pred par leti ni prišla taka misel niti perzijskemu šahu, niti cesarju kitajskemu v možgane. Šele, odkar se maje baltjskov prestol, ima konstitucionalizem na vseh straneh tako «odkritosrčne» prijatelje. Sicer pa je proglas «cesarja sredine» prav zanimiv. Visoki mož z dolgo kito pravi, da sedanje razmerje med vladajočimi in podaniki ne odgovarja duhu časa in da je vsled tega treba preosnove, tako da bode narod sam sodeloval pri odločevanju svoje usode. Seveda šele, kadar bode zrel. Da je politična svoboda najvažnejše sredstvo za vzgojo ljudstva, tega mu mandarini, ki so študirali po Evropi, menda niso povedali. Ali če že na Kitajskem razumejo, da duh časa res nekaj pomeni in da se potrebnim izpremenam ni mogoče upirati, bi to končno lahko razumeli tudi v Evropi, v Avstriji in — na Slovenskem.

In dalje gre ruska revolucija svojo pot. Vse brutalne represalije je ne ustavijo. Trenotek, ko se je dalo mirnim potom privedi Rusijo na pot modernega razvoja, je zamujen, in najbolje ne bi nič pomagalo, če bi tudi Nikolaj naenkrat s polnim prepričanjem in odkritosrčno uvedel svobodomiselnne reforme. Preveč je ruska avtokracija že lagala in goljufala; ne veruje se ji več. Zato ostane tudi vest, da je padel Trepov pri carju v nemilost, brez uspeha. Despotija sicer nastopa z brutalno, krvoločno energijo. Ker je v Varšavi revolucionarno gibanje zadobilo obliko pravega gverilskega boja, so pomnožili posadko, zaprli so vse ulice, preiskali so vsakega človeka, ali ima kakšno orožje pri sebi in zaprli so toliko ljudi, da ni bilo prostora v ječah. V Sibirijo pošljejo vsaki dan tri do štiri vagona političnih izgnancev. In vojna sodišča delujejo neprenehoma. Pa tudi revolucija deluje brez prestanka — in ne brez glave. V nedeljo so v Peterburgu vjeli Stoly p i n o v e g a tajnega kurirja, ter so mu vzeli velevažna tajna pisma. V Grodnem je v nedeljo na gimnazijskem trgu vrgel nekdo bombo proti policistom, ki je ranila pet ljudi. Ko so hoteli storila prijeti, je ljudstvo streljalo s samokresi in vnela se je prava bitka med policijo in med ljudstvom. V Tuli je bil predsednik ondotnega sodišča, Remezov, ubit z osmimi strelji iz samokresov. Iz Peterburga naznanjajo, da je odšlo 600 agitatorjev na deželo, ki imajo pripraviti splošno revolucijo, organizirati kmete in prirediti splošno stavko. Iz Odese prihaja sledeča vest: Oblasti so zasledile vojaško teroristično zaroto. Pravijo, da nameravajo zarotniki pomoriti vse predpostavljene. Štirinajst častnikov in enega polkovnega zdravnika so zaprli, ker so prirejevali tajne shode z vojniki. Revolucionarni stavkujoči delavci so umorili nekega inženjerja, ker je ščuval podjetnike proti njim. V Mamikovu je več sto kmetov napadlo rudnike in zažgalo več hiš. Vodil jih je duhovnik. Nastal je boj; dve osebi sta bili ubiti, mnogo je ranjenih. — In taka poročila prinašajo vsaki dan.

Cerkveno vprašanje na Francoskem.

Razmere na Francoskem so postale za katolicizem nedvomno kritične. Do tega pa je prišlo po krivici cerkve same, odnosno njenih najmerodajnejših glavarjev. Zakon o ločitvi cerkve od države ne obsega nič drugega, kakor rešitev države od cerkvene nadvlade in za vero ni v njem nobene nevarnosti. Bogoslužba je katoliški cerkvi brez vsake ovire zadržana; zakon zahteva le, da se osnujejo verske občine, ki bi prevzele cerkve. Vsak brez predsodkov misleči človek mora priznati, da je to za cerkev samo koristno, ker dobi s tem podlago, na kateri se lahko razvija po lastni moči in če zaupa svoji moralni vsebini, bi morala naravnost pozdraviti tak zakon.

Klerikalci so dolgo razglašali po vsem svetu, da je izvršila francoska vlada nasilstvo, ker je baje vstvarila dotične zakone proti volji ljudstva. Da bi postala ta trditev bolj verjetna, so vprizorili pri inventariziranju cerkvenega premoženja znane prizore krvavega značaja, ki naj bi bili dokazali, da obsoja ljudstvo cerkveno politiko vlade in parlamenta. Ali to zaslepljevanje ni dolgo veljalo. Prve volitve so še pomnožile republikansko protiklerikalno večino in so tako dokumentirale nevtemeljenost klerikalnih trditev. Upanje, da bi se izpremenilo cerkveno-politične zakone, je torej popolnoma izginilo; cerkev je stala pred gotovim, neovrženim dogodkom, s katerim je morala na vsak način računati. Takrat so se sešli francoski škofje na prvo konferenco, papež pa je izdal svojo znano encikliko, s katero je obsodil nastop francoske republike in se je izrekel proti ustanovitvi cerkvenih občin. Oficielno se je trdilo, da se je to zgodilo na podlagi škofovskih sklepov. Šele pozneje se je izvedelo, da se je odigrala v Vatikanu intrigantska komedija in da je bila papeževa enciklika v popolnem nasprotju z zaključkom škofov. Papež je bil celo nad škofi tako razjaren, da je zaklical: »Glasovali so proti meni! Kot Francozi so glasovali!»

Sedaj pa se shaja druga konferenca škofov. Papež je naložil njenim udeležencem absoluten molk in časnikiarjem je pristop zabranjen. Za Vatikan je ta tajnost slabo znamenje, naj že sklene konferenca, ki ima namen, organizirati katoliški kult in najti pota za pokritje kulturnega proračuna, to ali ono. Ako bi bila pozicija papizma na Francoskem tako močna, kakor so vedno trdili klerikalci, tedaj bi morali pričakovati od take škofovske konference pravi triumf oficialnega katolicizma in že iz tega razloga bi morala zborovati pred najširšo javnostjo. Skrupulozna tajnost prireditve pa potrjuje, da se je odprl med Vatikanom in med francoskimi škofi globok prepad, kar se tem lažje razume, ker je nastala omenjena papeževa enciklika pod uplivom samih nefrancoskih, zagrizenih, predvsem španskih kardinalov.

Ako obvelja papeževa stališča, bode to le na škodo katoliški cerkvi. Če se ustanove cerkvene občine, prevzamejo lahko cerkvene stavbe in čisto cerkveno premoženje, bogoslužje pa se vrši z vsemi državnimi garancijami. Med cerkvijo in državo imajo posredovati te občine. Ako pa cerkev odkloni ustanovitev take organizacije, tedaj postane katolicizem za državo absolutno privatna stvar. Verniki pač lahko iznajmejo cerkve za kulturne potrebe, ali bogoslužba pomeni tedaj za državo ravno toliko, kakor vsaka druga skupna priredba, to se pravi maše, pridige i. t. d., in katerim ima vsakdo pristop, veljajo za državo ravno toliko, kakor javen shod, morajo biti oblasti ravno tako naznanjene in vršiti se morajo pod enakimi garancijami, kakor ljudski shodi, to se pravi pod izvoljenim predsedništvom, ob primerni poskrbi za vzdrževanje reda i. t. d.

Papež sili s svojo trmo na drugo pot. Na francoske katoličane pa je naredila njegova trdovratnost najslabši vtisk. Ne le med

laiki, temveč tudi med duhovniki se pokazuje že pojavi, ki izzivajo resno razmišljanje.

Jauresov dnevnik »Humanité« objavlja pogovor z bivšim katoliškim duhovnikom, ki se pripravlja na organizacijo neodvisne francoske cerkve. Tekom meseca je dobil dotični duhovnik, Meillon po imenu, dopise od 230 duhovnikov, ki izjavljajo, da se strinjajo z njegovimi, v novem glasilu »France Evangile« objavljenih nazorov. On pa upa, da naraste število takih duhovnikov v kratkem času najmanj na tisoč. Nova cerkev naj bi bila katoliška, a republikanskega značaja; njen temelj imajo biti evangelije, zametuje pa dogme in duhovniški celibat. Pristaši tega gibanja so ustanovili že tri verske zadrage. Meseca oktobra imajo prvi kongres, ki določi pravila cerkvene organizacije in izvoli prvega škofa.

To je ena prikazen. Naj se sodi o njeni bodočnosti pesimistično ali optimistično, vsekakor se mora priznati, da je simptomatična in da se je v sedanjih časih ne sme prezreti.

Drug pojav je razviden iz lista »Temps«. To glasilo objavlja radikalen protest katoličanov proti papeževi encikliki. Objavljeno pismo se sicer imenuje »prošnja«, ali ton je tako odločen, da je protest vsekakor bolj primerno ime. Sestavljen je, kakor trdi ne-revolucionarni »Temps« v soglasju z več sto katoličani, med katerimi je tudi mnogo zvestih duhovnikov. Svojih imen doslej še ne objavljajo, ker se, kakor pravijo, še spominjajo na »perfidno obrekovalno vojno«, ki jo je uprizorilo takozvano religiozno časopisje proti triindvajsetim katoliškim izobražencem, ki so imeli toliko poguma, pa so razlagali, da se s katoliškega stališča lahko sprejme zakon o ločitvi. Vtisk, ki ga je naredila objava tega spisa, je pa danes velikanski. »Prosilci« naglašajo, da pripadajo izobraženemu in zmernemu, pa tudi mislečemu meščanstvu, ki je katoliško ne le po krstu, temveč po svojem religioznem življenju in delovanju sploh. Glede enciklike papeževe pa pravijo:

»Ogromno je bilo presenečenje, razočaranje pa je bilo globoko in vsega obžalovanja vredno. Dobro je, da izveste to, sveti oče! Vaše pismo je razžalostilo vse dobre meščane, razveselilo pa je vse tiste, ki organizirajo že petintrideset let nepomirljiv, sistematičen odpor proti republikanski vladi. Naj se zbere vse časopise, ki so posvetili članke Vaši encikliki, in dokaz je gotov. Samo tisti so jo odobraval, ki so znani pristaši kraljestva, cesarstva in antisemitizma. Nad vse postavlja Francija svojo vladno obliko; ali ni torej opravičena bojazen, da bode morala vera poplačati nespametnosti, ki jih zakrivijo vrhovni glavarji katolicizma, ko se zopet izjavljajo solidarne z najhujšimi sovražniki republike?«

Konec prih.

„Rdeči Prapor“

izvod po 10 v. se dobiva v Ljubljani v tobakarnah: Blaž, Dunajska cesta; Franzot, dr. kolodvor, Spod. Šiška; Kušer, Sv. Petra cesta; Pichler, Kongresni trg št. 3; Svatek, Glavni trg; Šešark, Selenburgove ulice; Velkavrh, Sv. Jakoba trg; Kleinstein, Jurčičev trg. — **Jesenice:** Mesar Jakob štev. 101. — **Trst:** Lavrenčič, Piazza Caserma. — **Genoa:** Krehel Peter, Kapucinske ulice štev. 1. — **Reka:** Ricardo Camera, Corso 16.

Shodi.

Železničarski shod. Ljubljanski železničarji (južna železnica) prirede v ponedeljek, dne 10. septembra ob 8. uri zvečer javen železničarski shod v salonu gostilne »pri Stajercu«, Resljeva cesta, štev. 20. Dnevni red je sledeči: 1. Zadnja konferenca v Beljaku in njen pomen. 2. Provizijski sklad za uslužbenec južne železnice. Vsi uslužbenci so vabljeni, naj se udeležijo tega shoda v obilnem številu, pa naj pridejo s svojimi ženami, ker

je zlasti druga točka dnevnega reda tudi za žene zelo važna.

Rakek. Ker je bilo okrog 26. avgusta v Rakeku mnogo vojaštva na vajah, je bilo tisto nedeljo nemogoče dobiti prostor za shod. Vsled tega bode protestni shod proti katoliškemu shodu v nedeljo, dne 9. t. m. dopoldan, ter so vsi somišljeniki vabljeni, da se ga udeležijo polnostevilno.

Borovnica. V nedeljo, dne 9. t. m. ob 4. uri popoldan je v gostilni gosp. Petriča v Borovnici javen železničarski shod s sledečim dnevnim redom: 1. Klerikalizem in železničarji. 2. Poročilo o konferenci uslužbenec južne železnice v Beljaku. 3. Ustanovitev provizijskega sklada pri južni železnici. 4. Predlogi in vprašanja. Na ta shod so vabljeni vsi železničarji, katere se poziva, naj z ozirom na važnost dnevnega reda pridno agitirajo in naj se ga udeležijo vsi brez izjeme, pa naj pripeljejo tudi svoje žene seboj.

Trst. V ponedeljek, dne 3. t. m. je bil v Trstu v gornji dvorani »Delavskega doma« shod uslužbenec državne železnice. Namestnik je bil pravzaprav občni zbor št. andrejske podružnice, ki se pa ni mogel vršiti, ker ni bil sklepčen. Ako tudi priznamo, da je pri velikem številu udov in z ozirom na težavne službene razmere, sklepčnost takih občnih zborov vedno težavna stvar, je treba vendar konstatirati, da je občni zbor za delovanje v društvu zelo važen in za organizacijo nikakor ni dosti, da so udje le vpisani. Glavno je delo in na občnem zboru ima vsakdo največ priložnosti, direktno uplivati na delovanje in njegovo smer, pa je zato posledica organizacijske discipline, da mu žrtvujejo udje tistih par ur. Točke, o katerih se mora sklepati in volitve je bilo torej treba odložiti, a upati je, da bode na prihodnjem občnem zboru zadostna udeležba. Ostalo je za shod samo predavanje ter sta govorila sodruga Weigl z Dunaja in Kristan iz Ljubljane. Govornika sta pred vsem očrtala neznosne razmere glede stanovanj ob novi progi, tudi v Trstu, kje so ne le cene neznansko poskočile, temveč je marsikomu sploh nemogoče, dobiti količjak primerno stanovanje. Na Jesenicah so morali železničarji iz Ljubljane dolgo časa prenočevati pod kolci. Z malenkostnimi reformami se ne da tukaj nič opraviti, temveč treba je temeljite remedure. V prvi vrsti se mora definitivnim uslužbencem povišati stanarino tako, da bodo z njo lahko plačevali stanovanje. V sedanjih razmerah se mora izenačiti stanarino z Dunajem, kajti ceneje ni mogoče dobiti stanovanj. Provizoričnim uslužbencem, ki nimajo stanarine, se mora pa dovoliti vsaj 40 odstotno draginjsko doklado. Na postajah, kjer pa sploh ni stanovanj, se mora poskrbeti za primerne stavbe. Centrala organizacije je že ukrenila potrebne korake in pri železniškem ministrstvu so priznali, da so sedanje razmere nevzdržljive. Toda praktičen uspeh je pričakovati le tedaj, ako store organizirani sodrugi svojo dolžnost. Videti se mora delo in čvrsto voljo cele organizacije, le tedaj se bode kaj doseglo. Govornika sta omenila tudi boj za pravice uslužbenec v predstojništvu zavarovalnice proti nezgodam ter sta priporočala, naj vsak organiziran železničar krepko deluje, da privabi tudi še indiferentne tovariše v organizacijo. Oba govora sta bila sprejeta z burnim odobravanjem.

Domače stvari.

Korespondenčni urad, ki je državni zavod, je povodom katoliškega shoda zopet pokazal, da se absolutno zopet ne zaveda dolžnosti oficialnega poročanja, ki bi pred vsem moralo biti objektivno. Ako skuša korespondenčni urad protežirati vlado, je to, četudi ne opravičeno, vendar ponekod razumljivo. Ali da izvršuje svoj poklic tako, kakor bi stal naravnost v službi klerikalne stranke, je vendar superlativ nedopustnega strankarstva, tembolj če so poročila v prid klerikalni stranki zlagana. Že večkrat sme

opažali, da so vse oficijozne vesti o klerikalnih priredbah na Kranjskem izredno evfemistične in da se protežira to stranko v omenjenih poročilih s posebnim namenom. O shodih, ki jih je priredila socialno-demokratska stranka, se je n. pr. telegrafiralo časopisom: »Die von den Christlichsozialen veranstaltete massenhafte Versammlung, an welcher sich auch Sozialdemokraten beteiligten.« Posebno vsiljivo pa je bilo poročanje o »katol. shodu« in o protestnih shodih zadnje nedelje. Že v »Laibacherici« so bile demonstrativno predočene simpatije naše vlade do klerikalcev. Uradni list poroča o vsakem mjavku, ki ga je bilo slišati na katoliškem shodu; o velikanskem protestnem shodu v Ljubljani ne ve ničesar. Korespondenčni biro telegrafira imena vsakega klerikalnega korporala, ki je bil na katoliškem shodu in poveljuje celo reč, kakor da je bila to grandiozna manifestacija celega slovenskega naroda, o protestnem shodu pa poroča, da se ga je udeležilo — 1400 oseb. In o ostalih protestnih shodih izvešča tako nejasno, da so uredništva očividno mistificirana, kajti v časopisih čitamo: Auch auf dem flachen Lande veranstalteten die Klerikalen mehrere Versammlungen. Ako gre gróf Chorinsky na katoliški shod, zastopat vlado pri posvetovanjih o organizaciji klerikalne stranke, pri protestu proti italijanski državi in zahtevanju papeževe države, se zaradi tega ne esofiramo, temveč beležimo fakt le za ilustracijo. Ali proti strankarstvu korespondenčnega biroja in proti sistematičnemu pačenju dejstev protestiramo z vso odločnostjo. Če žele tudi prizadeti vladni organi demonstracijo, jo lahko dožive; pa tako, da bode izključen vsaki dvom.

Občinske počitnice se približujejo koncu. Odlični svet prihaja polagoma zopet iz letovišč in kopelji v mesto in tudi gospod župan Hribar, ki se je moral ravno pred protestnim shodom slučajno odpeljati v Sofijo, se povrne menda kmalu v belo Ljubljano. Takrat mine zadnji termin, ki ga je dalo delavstvo občinskemu svetu za volilno reformo. Tedaj bode delavstvo zahtevalo jasen odgovor. Vsakdo mora računati, da razmere v Ljubljani ne morejo ostati take, kakršne so. Več kakor deset let zahteva delavstvo, da se mu prizna pravico do sodelovanja v občini, v kateri mora s svojim delom pospeševati razvoj in napredek. Nešteto krat smo že slišali, kako krasno se je Ljubljana obnovila izza potresa in kako lepo napreduje. Da pa je velik del teh uspehov pripisati delavstvu, tega se ne pove nikoli, kakor se tudi ne pove, da nima delavstvo od vsega napredka nobene koristi. Če se pripoveduje, da riskirajo posedujoči sloji svoje imetje za razvoj glavnega mesta, odgovorimo lahko, da riskira delavstvo mnogo več, namreč svoje zdravje, sveže kosti in pogostoma svoje življenje. Ali riziko posestnikov nosi obresti, riziko delavskega razreda pa nič. Ako vlagajo tisti, ki kaj imajo, svoj denar v nova podjetja, mislijo vendar najprvo na sebe, ne pa na skupnost; delavec pa sploh nima misliti ničesar, kajti vesel mora biti, ako zasluži toliko, da se kakorkoli prebije skozi življenje. Ljubljana je mesto takozvanih nizih slojev in tudi delavci tvorijo velik del prebivalstva. Ali na razmere v občini nimajo nobenega upliva. Malokje so plačilne razmere tako slabe, kakor v Ljubljani, draginja pa narašča od dne do dne; občina ki ima skrbeti za blagor vseh svojih udov, bi morala dosledno tudi uravnati konzumne razmere, da ne bode večina njenih udov od maloštevilnih posameznikov izkoriščana do popolne obnemoglosti. Samo logično je, da se da najbolj prizadetim primeren upliv, a ravno prizadeta večina je popolnoma izključena od občinske uprave. Ljubljana se razvija, a stanovanjske okolščine so neverjetno žalostne; srednje velikih stanovanj ni dovolj, malih pa sploh ni, tako da tlačijo Ljubljana delavce bolj in bolj iz svojega obsega, ter jih sili, iskati stanovanja v sosednjih občinah. Kakor je to veliko breme za delavce, je tak zistem tudi iracionalen in

škodljiv za občino. Kakor koli se obračunava, se pride do zaključka, da so te razmere nevzdržljive in da se mora na vsak način odpreti doslej zapostavljenim pot do sodelovanja v občinski upravi. In kolikokrat so merodajni faktorji že obljubili to! Že pred desetimi leti smo slišali obljubo, da se reformira občinski volilni red. Ali naj traja ta doba večnih in vedno neizpolnjenih obljub še deset let? Počitnice minevajo in izpregovoriti bode treba jasno besedo. A ker vidi delavstvo, kako težkopaden je občinski aparat in kako težko ga je spraviti v gibanje, bode morala biti beseda tudi odločna. V občini, ki deluje živahno, bi se lahko pristalo na kakšno etapo, ki bi bila prvi korak na poti h končnemu cilju. Delavstvo bi se za prvi hip lahko zadovoljilo s kakšno reformo, ki bi mu kakor že bode omogočilo vstop v mestno zbornico, recimo s kako količjak moderno četrto kurijo. Toda izkušnja nas je poučila, da se prihaja v Ljubljani prepočasi naprej. Ako bi dobili sedaj kurijo, bi lahko običali nekoliko desetletij na njej. Zato mora biti zahteva delavstva bolj radikalna. Volilna reforma mora obsegati splošno, tajno, enako in direktno volilno pravico. Za liberalce, ki vladajo sedaj neomejeno v občini, ne more biti ta zahteva nič unična, saj imajo v načrtu svojega novega programa splošno in enako volilno pravico za vse postavodajne in avtonomne zastoje, torej tudi za ljubljanski mestni svet. Tudi proporcionalni zistem imajo v svojem načrtu in mi ga sprejmemo brez ugovora, ker odgovarja najbolje našim načelom. Ali ta princip ne sme ostati samo na papirju. Liberalci naj dokažejo, da ne sestavljajo programe samo za parado, pa naj ga praktično izvrše najprvo tam, kjer imajo moč — torej v občinskem svetu. Delavci pa naj se pripravijo, da pokažejo svojo voljo. Sešli se bomo, povabili bomo vse prizadete; povedati hočemo, kaj zahtevamo, slišati hočemo, kaj nam imajo odgovoriti. Delavci pa naj skrbijo, da bodo morali merodajni verjeti njih odločni volji.

Dopisi.

Trst. (Fiat justitia...) »Dasi je bil namen shodu (ki se je vršil v Trstu, dne 26. avgusta proti III. katoliškemu kongresu v Ljubljani) jasno in določno načrtan, je poročevalec prihajal z neosnovanimi rekriminacijami o zadnjih občinskih volitvah v Trstu in s trditvami, ki ne odgovarjajo resnici ter uporabil to priliko za hude napade na ljudi iz naše stranke. S kako pravico? Tako si upa pisati tržaška »Edinost« v odgovor na vprašanje »Slovenskega Naroda«, »ki je malce podkadil« ker ni priobčila poročila o omenjenem protestnem shodu in povedal, da pa vendar prinaša zelo obširna poročila o najmanjšem veteranskem izletu v okolico. Tako si upa pisati list, ki ni imel niti toliko poguma, da bi bil poslal svojega poročevalca na shod; drugače si ne moremo tolmčiti njenega ignoriranja tega shoda. Čakala je edinost, da ji to pove kak njen nevestni pristav, in ko je izvedela, je bilo pač najumestnejše in najlojše »molčati«, ako ni hotela poljubiti sibo, ki jo je udarila. Pač vas mora zelo boleti udarec, da vam je zaprl sapo, ki bi jo lahko uporabili v opravičenje na napade našega poročevalca. Mi to radi verujemo, saj resnica ni nikdar dobrodošla v vrstah nelojalnih voditeljev narodne stranke v Trstu, in njeni udarci znajo biti včasih tudi smrtonosni. Sedaj pa prosi »Sl. N.« naj ji pove, če je bilo to postopanje našega poročevalca taktično in sploh združljivo z namenom shoda, kakor da bi bil naš poročevalec odgovoren »Slovenskemu Narodu« za svoj nastop, ter vpraša tudi, s kakšno pravico se jih upamo napadati. Evo, odgovor ji poskrbimo mi. Fiat justitia! Ko bi bila »Edinost« lojalna in bi bila priobčila, če že ne cel govor, vsaj tiste »neopravičene« napade našega poročevalca na osebe njih stranke in reagirala na tiste »neopravičene« napade, bi bili poskusili mi opravičiti te napade. Ker se je pa

Edinost tako ustrašila resnice, ker ni hotela, da bi tudi, recimo »Slovenski Narod« izvedel resnico o narodnjaškem, direktnem in indirektnem pospeševanju v Trstu se porajajočega in potom njihovega dela med Slovenci se vedno bolj razširjajočega klerikalizma, moremo, in smo prisiljeni objaviti še enkrat tiste »neopravičene«, a vendar zelo neprijetne napade, ki imajo samo to pomanjkljivost, da strašno smrde po resnici. Fiat justitia! »Dr. Otokar Ribar« je na komerzu, ki je bil prirejen ob priložnosti kongresa radikalnih dijakov v Trstu, izjavil, da si ne moremo misliti, ne predstavljati slovenskega ljudstva brez krščanske vere, ter je na takrat prirejenem shodu odobral besede nekega radikalnega dijaka (katerega ime smo slučajno pozabili), ki je trdil, da se imamo zahvaliti duhovščini, ako se istrski Slovani držijo trdnost svojega naroda. terena, ter da smemo tudi v bodoče pustiti uzde narodnega gibanja po Istri v rokah narodnih duhovnikov. Naš poročevalec jim je rekel, ali so združeni s klerikalizmom ali pa so slepci, ki ne vidijo, da je ravno vsled popovske propagande narod po Istri propadel, da vedno bolj propada, da se njegovi nazori vedno bolj udajajo klerikalizmu in da se v trenutku, ko se počutijo tisti narodni duhovniki dovolj močne brez podpore naših narodnih voditeljev, ne bodo več bavili z narodom, temveč postanejo enaki kranjskim klerikalcem, in se pridruži res breznarodni klerikalni armadi, katere namen je poročevalec tudi dobro označil.

V Trstu obstoječa stranka, ki si je dala analogno ime kranjski klerikalni S. L. S., seveda v laškem jeziku, ker to več vleče nase. »Partito popolare triestino«, je sestavljena večidel iz Slovencev in celo iz takih, ki delujejo tudi v tukajšnji slovenski narodni stranki. Taktika klerikalizma. — Pri zadnjih občinskih volitvah so naši narodnjaki izjavili na shodu, da je prosto njihovim pristajem glasovati za tisto stranko, za katero hočejo izmed socialistične in »ljudske«, recte klerikalne stranke, dočim je dokazano, da so uplivali na svoje pristase, naj glasujejo za kandidate klerikalne stranke in so podtikali socialistom, da so kandidirali le, da bi preprečili izvolitev kandidatov od »Partita popolare«. To je bil poročevalec prisiljen izven dnevnega reda izjaviti, ker ga je v to prisilil brezstrankarski gospod Slavej Škerl, toda ne v svojem referatu, temveč še le po govoru omenjenega gospoda.

Dalje je poročevalec povedal, in je iz računkega poročila »Tržaške posojilnice in hranilnice za pretečeno leto razvidno, da je omenjeni narodni zavod, v katerem delujejo možje, ki se tudi direktno pečajo s politiko, sklenil darovati popovski knjižnici, ki se je ustanovila v fari tuk. S. Antona novega 50 kron, katere knjižnice je, kakor je razvidno iz nekega poziva na slovensko ljudstvo v Trstu, in na kateri sta podpisana dva kaplana, namen preprečiti vedno več razširjajočo se »nemoralno« socialistično in svobodomiselno, proti klerikalizmu uplivačo čtivo.

Poročevalec jim je očital, da so mogli omenjenih 50 kron raje postaviti kot ustanovni fond za tolikanj potrebno in zaželjeno ljudsko knjižnico. In vse take reči vam je očital poročevalec s popolnoma narodnega stališča v trenutku, ko je dokazoval, da so svojstva klerikalizma taka, ki se udomačijo v vseh razmerah, in da uporabi klerikalizem vse svoje moči in vso svojo, rekel bi nedosegljivo taktiko, da pride do nadvladja ter uklene eno nesrečno ljudstvo, nad katerim je dobil premoč, v verige srednjeveškega mračnjastva.

Seveda, se more kaj takega zgoditi le med slepci, kakršni so naši tržaški voditelji, ki bi hoteli vključiti svojo slepoto in vključiti tisti njihovi nerazumljivi polovičarski politiki, ki jo že desetletja gonijo v pogubo tukajšnjega slovenskega življa, veljati se vedno za nekako nadstranko. Za jo gospoda pri »Edinosti«, in še za mnoge druge reči imamo dokaze, in vidimo, da je delo tržaške narodne stranke podvrženo uplivu takozvanih »narodnih« duhovnov, delo slepih in klerikalizmu po volji ali po sili udanih voditeljev.

To so bili razlogi, da je «Edinost» molčala, udarec je bil nepričakovano hud, in z našega kot protiklerikalnega stališča zelo opravičen.

Kaj nam mari vsa tista frazarska pisava v «Edinosti» o sodelovanju z nami, o odobravanju naših teženj, o priznanju, da pride socialna demokracija gotovo v kratki bodočnosti na stališče, ko bo označala in dajala smer politiki. Vse to vemo že sami. Na vso tako pisavo smo že predobro vajeni, da bi ji mogli pripisovati bogve kako veliko važnost in da bi po želji «Edinosti» slepili sami sebe. Potem bi se pa nam lahko reklo «Hic Abdero! Tako vsaj ne bo mogla nam očitati «Edinost», da ji ne delamo reklame med našimi sodrug; prihranimo drugim trud odgovarjanja, in obenem povemo svetu kakšni so v resnici.

Fiat justitia!

Jris.

Socialni pregled.

Trbovlje. (Volitve v bratovsko skladnico.)
Kakor znano, so klerikalci pod patronanco pazniškega društva «zmagali» pri zadnjih volitvah delegatov za bratovsko skladnico. Kakšna je bila tista zmaga in s kakšnimi sredstvi je bila dosežena, smo povedali. Pa tudi rudniška oblast je povedala, da so nesramno terorizirali, da so vsiljevali rudarjem listke, na katerih so bili že zapisani kandidatije ravnateljstva, da so žugali delavcem, ki se niso hoteli ukloniti in da so se nad nekaterimi res maščevali, vsled česar je bila oblast prisiljena, razveljaviti volitve. Zategadelj je bila v nedeljo, dne 26. t. m. nova volitev. Pazniki so pač zopet pretili ljudem, da si bodo zapomnili tiste, ki ne volijo kakor oni komandirajo, to se pravi, da jih bodo preganjali. Ali to pot ni zaleglo žuganje. Izmed rudarjev je izginil dober del strahu in posledica je zares sijajna zmaga v vseh revirjih. Izvoljenih je vseh 38 kandidatov organizacije. Sodrug Mozetič, ki je bil v volilni komisiji, je po končanem skrutiniju naznanil v velikem številu čakajočim rudarjem rezultat. Vest o zmagi je naredila na delavstvo nepopisen vtisk. Zadoneli so burni živost in ljudstvo je izražalo svoje veselje na vse načine. Zavest, da nasprotniki z vsem terorizmom niso mogli potlačiti delavskega prepričanja, jih je navdala z zadovoljnostjo in ponosom; cele Trbovlje so imele ta dan drugo lice. To je sad dela in upati je, da postanejo Trbovlje res moderno delavske v pravem pomenu besede.

Sodrug, zahtevajte po vseh brivnicah, kavarinah in gostilnah „**Rdeči Prapor**“!

Skrb vaše gospodinjice je posvečena družinski blaginji!

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

Je po Kathreinerjevem načinu svojega preraževanja okusna, zdravja v prispel in poceni, ima torej neprecenljive prednosti za vaše gospodinjstvo!

Pozor! Pri nakupovanju izročite imenu Kathreiner in zahtevajte le izvirno zavojico s svetovno znanimi žigom Kneipp.

Naznanilo in priporočilo.

Restavracija „Pri Zvezdi“

v Spodnji Šiški št. 22, ob glavni cesti.

Podpisani se priporočam slavnemu občinstvu, osobito pa p. n. gg. železničarjem, kakor spoštovanemu delavstvu sploh, v mnogobrojen poset moje povsem nanovo urejene restavracije.

Točijo se različna pristna vina in Góško dvojno marčno pivo. Gorka in mrzla jedila ob vsakem času. Postrežba točna. Cene nizke.

Z najodličnejšim spoštovanjem

2-1

Anton Štirn, restavrater.

P. n. društvom je na razpolago prostoren salon, primeren za zabave, veselice, shode i. dr., kakor tudi več stranskih sob za manjše sestanke, seje i. t. d.

Naznanilo in priporočilo.

Nekdaj „Hafnerjeva pivarna“ na Sv. Petra cesti št. 47 je zopet otvorjena. Ista je nanovo urejena in se bode vodila pod imenom

„Meščanska pivarna“

in pod vodstvom podpisanega. Nastavljena so fina naravna vina iz Dolenjske, Štajerske, Istre itd. Toči se vedno sveže **salonsko in marčno pivo**. Dalje se dobi: čaj, kava, čokolada, malinovec, limonada in druge osvežitne pijače ob vsakem času. Izborna mrzla in gorka kuhinja, kosilo in večerja v abonement.

Čez ulico vse ceneje.

Vabim tedaj svoje dosedanje, kakor tudi druge nove častite goste v „Meščansko pivarno“, kjer bodo točno in kar najbolje postreženi.

6-1

Z najodličnejšim spoštovanjem

Alojzij Rasberger, restavrater.

HOTEL „VEGA“

v Spodnji Šiški pri Ljubljani

ob glavni cesti nasproti ljudski šoli.

se priporoča slavn. občinstvu za mnogobrojni obisk. Točijo se **pristna** bizeljska, ljutomerska, dolenjska in vipavska vina ter mengiško dvojno marčno pivo.

Gorka in mrzla jedila ob vsaki uri. — Posebna soba za večje družbe in za društva je na razpolago.

Velik vrt

s teraso in krasnim razgledom na kamniške planine in na Smarno goro.

Za tujce novo opremljene sobe: postelja 1 krono, soba z dvema posteljama 2 kroni.

Jako ugodna prilika za letovišcarje, za katere se cena primerno zniža.

Na razpolago so vsi domači listi.

Cene navadne, postrežba točna!

Z odličnim spoštovanjem

Anton Maver, lastnik.

Zaveden delavec
in prijatelj delavstva
ne pije
Koslerjevega piva!

Franc Weinberger

gostilničar in izdelovalec sodavic in pokalic

== v Zagorju ==

se priporoča cenjenim gg. gostilničarjem in delavcem v obilno naročbo svojih izdelkov.

Ugodna prilika za nakup radi stečaja neke velike tovarne

samo 3 goldinarje

stane poštni zabojček 5 kilogramov celotne teže (približno 50-60 komadov) pri stiskanju malo poškodovanega, lepo zvršenega, rožno dišečega

25-2 toaletnega mila

vonja vijoličnega, vrtničnega, obojčnega, solničnega, špajkinega, lilijno-mlečnega, smarničnega, breskvinca cveta i. t. d.

Razpošilja proti povzetju

podjetje Manhattan

Budimpešta VIII, Bezeredy-utca 3.

Vsaka ponaredba in ponatisek je kaznivo.

52-3 Edino pravi je

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. Zakonito zavarovan. Davno znamenito neprekosljiv proti motenju v prebavljanju, želodčnim krčem, koliki, nahodu, prsnim bolečinam, influenci i. t. d. — Cena 12 malim ali 6 velikim steklenicam ali eni specialni steklenici s patentno zaponko 5 K franko.

Thierryevo centifolijno mazilo je obče znano kot non plus ultra.

za vse še tako stare rane, vnetja poškodbe, izpahe in otekline vseh vrst. Cena 2 lončkoma K 3-50, pošilja franko le proti naprej poslanemu denarju ali povzetju

lekarna A. Thierry v Pregradu p. Rog. Slatini

Brošurica s tisoč izvirnimi zahvalami brezplačno in franko. Dobiva se v vseh večjih lekarnah in medicinskih drogerijah.

Kavarna

„LEON“

v Ljubljani, Stari trg 30

je vsak torek, četrtek, soboto in nedeljo

vso noč odprta.

Z odličnim spoštovanjem

15-2 Fani in Leon Pogačnik.

A. TSCHINKEL na zet

priporoča vsem častitim

gospodinjam svoje izvrstne nove izdelke, kakor kompote, marmelade, kandirano sadje in posebno po najnovejšem načinu izdelovano

cikorijno moko v lesenih zabojčkih

En poizkus vam bo dokazal izvrstnost te domače robe.

Berite lepake!

12-3

Berite lepake!

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja eksportna trdka!

H. SUTTNER urar, Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža

prej v Kranju

priporoča svojo veliko, izborno

zalogo finih

švicarskih ur,

briljantov, zlatnine in srebrnine

v veliki izberi po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da je razpošiljam po celem svetu. — Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastoj in poštne prosto.

Deln. družba združ. pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

52-4

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in v steklenicah.

Telefon št. 187.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 187.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

52-30

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst

(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Kavarna

„Unione“

preje „Tedesco“

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Prva kooperativistično urejena

gostilna

v ulici S. Giovanni v Trstu.

Izvrstna vina. Dalmatinska vina, direktno od organiziranih sodrugov v Dalmaciji. Vedno dobra kuhinja. Na razpolago „Rdeči Prapor“, „Arbeiter-Zeitung“ in „Laboratore“.